

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI

Chủ biên: PGS.TS. Phan Thế Công

Giáo trình **KINH TẾ HỌC VI MÔ I**

(Tái bản có sửa đổi, bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ - 2019

LỜI GIỚI THIỆU

Kinh tế học vi mô là một bộ phận của kinh tế học, nghiên cứu cách thức mà các tác nhân trong nền kinh tế đưa ra các quyết định lựa chọn tối ưu trong điều kiện nguồn lực khan hiếm trong một nền kinh tế thị trường. Kinh tế học vi mô là một môn khoa học được nhiều người lựa chọn để học tập và nghiên cứu.

***Giáo trình Kinh tế học vi mô I** được biên soạn dựa trên chương trình môn học của Trường Đại học Thương mại và tham khảo các giáo trình khác trong và ngoài nước. Các tác giả đã tham khảo nhiều giáo trình của các giáo sư ở một số trường đại học nổi tiếng trên thế giới. Các tác giả tin rằng **Giáo trình Kinh tế học vi mô I** sẽ đặc biệt hữu ích cho các sinh viên Đại học Thương mại và những người quan tâm nghiên cứu khoa học Kinh tế học vi mô.*

Mục tiêu của cuốn sách là nhằm tạo điều kiện thuận lợi giúp người đọc nắm vững lý thuyết và biết cách vận dụng lý thuyết vào các tình huống thực hành cụ thể trong thực tiễn kinh tế - xã hội ở Việt Nam.

Nội dung cụ thể của giáo trình được trình bày trong 6 chương, bao gồm:

- Chương 1: Tổng quan về Kinh tế học vi mô.*
- Chương 2: Cung cầu và cơ chế hoạt động của thị trường.*
- Chương 3: Lý thuyết về hành vi của người tiêu dùng.*
- Chương 4: Lý thuyết về hành vi của các doanh nghiệp.*
- Chương 5: Cấu trúc thị trường.*
- Chương 6: Thị trường các yếu tố sản xuất.*

Mỗi chương của giáo trình đều có mục tiêu của chương, tóm lược nội dung chương, các dạng câu hỏi thảo luận, câu hỏi trắc nghiệm

đúng/sai, bài tập thực hành tính toán và các thuật ngữ thông dụng trong Kinh tế học vi mô. Cuối giáo trình là lời giải và đáp án các câu hỏi của từng chương.

Cuốn sách này do PGS. TS. Phan Thế Công làm chủ biên và các thành viên tham gia biên soạn, bao gồm:

-PGS. TS. Phan Thế Công và ThS. Nguyễn Thị Lệ: Chương 1 và Chương 6.

-PGS. TS. Phan Thế Công và ThS. Nguyễn Ngọc Quỳnh: Chương 2.

-PGS. TS. Phan Thế Công, ThS. Nguyễn Ngọc Quỳnh và TS. Phạm Thị Minh Uyên: Chương 3.

-ThS. Ninh Thị Hoàng Lan: Chương 4.

-PGS. TS. Phan Thế Công và ThS. Ninh Thị Hoàng Lan: Chương 5.

-PGS. TS. Phan Thế Công: các phần bài tập thực hành của các chương.

Các tác giả xin chân thành cảm ơn sự đóng góp ý kiến quý báu của Ban giám hiệu Trường Đại học Thương mại, Phòng Quản lý Khoa học, Hội đồng thẩm định giáo trình, Bộ môn Kinh tế học và các đồng nghiệp trong và ngoài trường. Mặc dù có nhiều cố gắng, nhưng cuốn sách sẽ không tránh khỏi những khiếm khuyết, các tác giả rất mong nhận được ý kiến đóng góp và phê bình của người đọc để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong các lần tái bản sau.

Mọi ý kiến đóng góp xin gửi về: Bộ môn Kinh tế học - Trường Đại học Thương mại - Hà Nội.

Hà Nội, năm 2019

THAY MẶT NHÓM BIÊN SOẠN

Chủ biên

PGS. TS. Phan Thế Công

MỤC LỤC

Lời giới thiệu	3
Danh mục bảng	11
Danh mục hình	13
 Chương 1	
TỔNG QUAN VỀ KINH TẾ HỌC VI MÔ	17
1.1. ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KINH TẾ HỌC	17
1.1.1. Khái niệm Kinh tế học và Kinh tế học vi mô	17
1.1.2. Kinh tế học thực chứng và Kinh tế học chuẩn tắc	19
1.1.3. Đối tượng và nội dung nghiên cứu của Kinh tế học vi mô	20
1.1.4. Phương pháp nghiên cứu kinh tế học vi mô	21
1.2. KHAN HIẾM NGUỒN LỰC VÀ ĐƯỜNG GIỚI HẠN KHẢ NĂNG SẢN XUẤT	24
1.2.1. Sự khan hiếm nguồn lực và chi phí cơ hội	24
1.2.2. Đường giới hạn khả năng sản xuất	25
1.2.3. Quy luật chi phí cơ hội ngày càng tăng	29
1.3. CÁC VẤN ĐỀ KINH TẾ CƠ BẢN VÀ HỆ THỐNG KINH TẾ	32
1.3.1. Ba vấn đề kinh tế cơ bản	32
1.3.2. Các hệ thống kinh tế	35
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	38
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 1	41
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	42
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	43
BÀI TẬP THỰC HÀNH	44
 Chương 2	
CUNG CẦU VÀ CƠ CHẾ HOẠT ĐỘNG CỦA THỊ TRƯỜNG	47
2.1. THỊ TRƯỜNG	47
2.1.1. Khái niệm thị trường và giá cả thị trường	47
2.1.2. Phân loại thị trường	49
2.2. CẦU VỀ HÀNG HÓA VÀ DỊCH VỤ	50
2.2.1. Khái niệm cầu và luật cầu	50
2.2.2. Phương trình và đồ thị đường cầu	52

2.2.3. Các yếu tố tác động đến cầu	54
2.2.4. Sự di chuyển và dịch chuyển đường cầu	58
2.2.5. Xây dựng hàm cầu tổng quát	58
2.3. CUNG VỀ HÀNG HÓA VÀ DỊCH VỤ	60
2.3.1. Khái niệm cung và luật cung	60
2.3.2. Phương trình và đồ thị đường cung	62
2.3.3. Các yếu tố tác động đến cung	63
2.3.4. Sự di chuyển và dịch chuyển đường cung	65
2.3.5. Xây dựng hàm cung tổng quát	66
2.4. CƠ CHẾ HOẠT ĐỘNG CỦA THỊ TRƯỜNG	67
2.4.1. Trạng thái cân bằng cung cầu	67
2.4.2. Trạng thái dư thừa và thiếu hụt hàng hóa trên thị trường	69
2.4.3. Thay đổi trạng thái cân bằng cung cầu	71
2.5. THẶNG DƯ TIÊU DÙNG VÀ THẶNG DƯ SẢN XUẤT TRONG THỊ TRƯỜNG	74
2.5.1. Thặng dư tiêu dùng	74
2.5.2. Thặng dư sản xuất	75
2.6. ĐỘ CO DẪN CỦA CUNG VÀ CẦU	76
2.6.1. Độ co dẫn của cầu theo giá	77
2.6.2. Độ co dẫn của cầu theo thu nhập	83
2.6.3. Độ co dẫn của cầu theo giá chéo	83
2.6.4. Độ co dẫn của cung theo giá	84
2.7. SỰ CAN THIỆP CỦA CHÍNH PHỦ VÀO THỊ TRƯỜNG	86
2.7.1. Giá trần	86
2.7.2. Giá sàn	87
2.7.3. Công cụ thuế của chính phủ	88
2.7.4. Công cụ trợ cấp của chính phủ	90
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	90
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 2	93
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	95
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	96
BÀI TẬP THỰC HÀNH	97

Chương 3

LÝ THUYẾT VỀ HÀNH VI CỦA NGƯỜI TIÊU DÙNG	101
3.1. SỞ THÍCH CỦA NGƯỜI TIÊU DÙNG	101
3.1.1. Các giả thiết cơ bản	101
3.1.2. Lợi ích và quy luật lợi ích cận biên giảm dần	103
3.1.3. Đường bàng quan	107
3.1.4. Tỷ lệ thay thế cận biên trong tiêu dùng	114
3.1.5. Một số trường hợp đặc biệt của đường bàng quan	117
3.2. SỰ RÀNG BUỘC VỀ NGÂN SÁCH	119
3.2.1. Đường ngân sách	119
3.2.2. Tác động của sự thay đổi thu nhập đến đường ngân sách	122
3.2.3. Tác động của sự thay đổi giá cả đến đường ngân sách	123
3.3. SỰ LỰA CHỌN TIÊU DÙNG TỐI ƯU	123
3.3.1. Tối đa hóa lợi ích ứng với mức ngân sách nhất định	123
3.3.2. Tối thiểu hóa chi tiêu ứng với một mức lợi ích nhất định	129
3.3.3. Lựa chọn tiêu dùng tối ưu khi thay đổi thu nhập	130
3.3.4. Lựa chọn tiêu dùng tối ưu khi giá cả thay đổi	132
3.4. CẦU CÁ NHÂN VÀ CẦU THỊ TRƯỜNG	133
3.4.1. Cầu cá nhân	133
3.4.2. Cầu thị trường	135
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	137
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 3	138
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	139
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	140
BÀI TẬP THỰC HÀNH	143

Chương 4

LÝ THUYẾT VỀ HÀNH VI CỦA CÁC DOANH NGHIỆP	149
4.1. LÝ THUYẾT SẢN XUẤT	149
4.1.1. Hàm sản xuất	150
4.1.2. Sản xuất trong ngắn hạn	151
4.1.3. Sản xuất trong dài hạn	158
4.2. LÝ THUYẾT CHI PHÍ SẢN XUẤT	165
4.2.1. Chi phí và cách tiếp cận chi phí	165
4.2.2. Chi phí sản xuất trong ngắn hạn	167
4.2.3. Chi phí sản xuất trong dài hạn	174

4.3. LỰA CHỌN ĐẦU VÀO TỐI ƯU	180
4.3.1. Lựa chọn đầu vào tối ưu để tối thiểu hóa chi phí khi sản xuất một mức sản lượng nhất định	181
4.3.2. Lựa chọn đầu vào tối ưu để tối đa hóa sản lượng khi có một mức chi phí nhất định	183
4.4. LÝ THUYẾT VỀ LỢI NHUẬN	184
4.4.1. Khái niệm và công thức tính lợi nhuận	184
4.4.2. Ý nghĩa của lợi nhuận	186
4.4.3. Điều kiện tối đa hóa lợi nhuận	186
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	191
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 4	192
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	193
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	194
BÀI TẬP THỰC HÀNH	197
 Chương 5	
CẤU TRÚC THỊ TRƯỜNG	201
5.1. THỊ TRƯỜNG CẠNH TRANH HOÀN HẢO	202
5.1.1. Thị trường cạnh tranh hoàn hảo và các đặc trưng	202
5.1.2. Đường cầu và đường doanh thu cận biên	204
5.1.3. Lựa chọn sản lượng của doanh nghiệp cạnh tranh hoàn hảo trong ngắn hạn	205
5.1.4. Lựa chọn sản lượng của doanh nghiệp cạnh tranh hoàn hảo trong dài hạn	216
5.2. THỊ TRƯỜNG ĐỘC QUYỀN THUẦN TÚY	224
5.2.1. Thị trường độc quyền bán thuần túy	224
5.2.2. Tối đa hóa lợi nhuận của doanh nghiệp độc quyền bán thuần túy trong ngắn hạn	231
5.2.3. Tối đa hóa lợi nhuận của doanh nghiệp độc quyền bán thuần túy trong dài hạn	244
5.2.4. Độc quyền mua thuần túy	245
5.3. THỊ TRƯỜNG CẠNH TRANH ĐỘC QUYỀN	248
5.3.1. Khái niệm và đặc trưng của thị trường cạnh tranh độc quyền	248
5.3.2. Tối đa hóa lợi nhuận của doanh nghiệp cạnh tranh độc quyền	249
5.3.3. Cân bằng cạnh tranh dài hạn của ngành cạnh tranh độc quyền	251

5.4. THỊ TRƯỜNG ĐỘC QUYỀN NHÓM	253
5.4.1. Các đặc trưng cơ bản của độc quyền nhóm	253
5.4.2. Phân tích một số mô hình độc quyền nhóm	254
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	265
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 5	269
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	269
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	271
BÀI TẬP THỰC HÀNH	274
 Chương 6	
THỊ TRƯỜNG CÁC YẾU TỐ SẢN XUẤT	279
6.1. ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN CỦA THỊ TRƯỜNG CÁC YẾU TỐ SẢN XUẤT	279
6.2. THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG	280
6.2.1. Cầu về lao động	280
6.2.2. Cung về lao động	288
6.2.3. Cân bằng thị trường lao động	292
6.2.4. Tiền công tối thiểu	293
6.3. THỊ TRƯỜNG VỐN	294
6.3.1. Vốn và các hình thức của vốn	294
6.3.2. Lãi suất và giá trị hiện tại của vốn	295
6.3.3. Cung và cầu trên thị trường vốn	296
6.4. THỊ TRƯỜNG ĐẤT ĐAI	302
6.4.1. Đặc điểm của thị trường đất đai	302
6.4.2. Cung và cầu trên thị trường đất đai	303
6.4.3. Giá cả và tiền thuê đất đai	305
TÓM LƯỢC CUỐI CHƯƠNG	307
CÁC THUẬT NGỮ CHƯƠNG 6	308
CÂU HỎI ÔN TẬP VÀ THẢO LUẬN	309
CÂU HỎI ĐÚNG/SAI	310
BÀI TẬP THỰC HÀNH	311
 ĐÁP ÁN CÁC CHƯƠNG	315
Đáp án Chương 1	315
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	315
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	315

Đáp án Chương 2	317
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	317
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	317
Đáp án Chương 3	326
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	326
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	326
Đáp án Chương 4	335
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	335
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	336
Đáp án Chương 5	341
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	341
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	341
Đáp án Chương 6	351
1. Đáp án phần Câu hỏi đúng hay sai	351
2. Đáp án phần Bài tập thực hành tính toán	351
TÀI LIỆU THAM KHẢO	355

Giáo trình KINH TẾ HỌC VI MÔ I

(Tái bản có sửa đổi, bổ sung)

Chịu trách nhiệm nội dung và xuất bản:

Giám đốc - Tổng Biên tập
ĐỖ VĂN CHIẾN

Biên tập:

VƯƠNG NGỌC LAM

Trình bày:

TRẦN KIÊN - DŨNG THẮNG

Sách được xuất bản tại:

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ

Địa chỉ: 86-98 Thụy Khuê, Tây Hồ, Hà Nội

Tel: (024) 38 471 483; Fax: (024) 38 473 714

Website: nxbthongke.com.vn

Email: xuatbanthongke@gmail.com

In 1000 cuốn khổ 16 × 24 cm tại NXB Thống kê - Công ty In Thương mại Đông Bắc
Địa chỉ: Số 15, Ngõ 14, Phố Pháo Đài Láng, Phường Láng Thượng, Quận Đống Đa, Hà Nội
Số xác nhận ĐKXB: 1010-2019/CXBIPH/06-10/TK do CXBIPH cấp ngày 29/3/2019
QĐXB số 45/QĐ-NXBTK ngày 03/4/2019 của Giám đốc - Tổng Biên tập NXB Thống kê
In xong và nộp lưu chiểu Quý II năm 2019.